

ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ПОЗИЦІЙ ВИКОРИСТАННЯ В ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЦІЛЯХ

В статті охарактеризовано геологічні об'єкти Закарпатської області з метою використання їх в туристично-рекреаційних цілях. Проаналізовано всі світи метаморфічних та осадових порід, що зустрічаються на території Закарпатської області в розрізі основних гірських масивів. Запропоновано шляхи популяризації геологічних об'єктів області для потреб пізнавального і краєзнавчого туризму, створення геотуристичних атракцій для перспективного розвитку туристично-рекреаційної діяльності.

Ключові слова: геологічні об'єкти, геологічна структура, геолого-морфологічні утворення, геотуризм, геопарки, геомісцевість

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для розвитку туристично-рекреаційних ресурсів велику роль відіграє геологічна будова. Різкі відміни у ландшафтах Закарпатської області зумовлені великою різноманітністю геологічної будови та історії розвитку окремих її частин. Рівнинна частина території області відноситься до великої депресійної геологічної структури – Закарпатського внутрішнього прогину, а гірська розміщена у межах молодій альпійської складчастої системи – Карпат. Ці два основні геологічні структурні елементи відрізняються між собою як особливостями поширення в них осадових, метаморфічних і магматичних гірських порід, так і морфологією, часом формування складчастих і розривних дислокацій, комплексом корисних копалин. У межах Карпат з північного сходу на південний захід за цими ж критеріями виділяють тектонічні одиниці: Флішові (або Зовнішні) Карпати, Мармароський кристалічний масив та його продовження на північний захід – зону Мармароських стрімчаків, зону Пенінських стрімчаків, які є межею між Зовнішніми і Внутрішніми Карпатами, та, нарешті, Вулканічні Карпати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість і суть геологічних досліджень висвітлена у працях українських геоморфологів І. Черваньова (1991), І. Ковальчука (1992, 1997, 2002), О. Маринича (1993), В. Пашенка (1993, 1994), В. Палієнко, Ю. Швидкого (1993), О. Адаменка та Г. Рудька (1995), С. Мороза, О. Онопрієнка, С. Бортника (1997), В. Стецюка (1997, 2001), О. Адаменка, Г. Рудька, І. Ковальчука (2002), а також зарубіжних вчених – Д. Тимофєєва (1989, 1991), Ю. Симонова (1990), В. Кружаліна (2000), колективній монографії "Рельєф среды жизни человека" (Т.1, 2, М., 2002), термінологічному словнику Д. Тимофєєва та Е. Лихачової (2004) і в інших публікаціях.

Виклад основного матеріалу. Складна геологічна структура є основою для формуван-

ня рельєфу та унікального ландшафту, а також геологічних об'єктів, які є туристично атрактивними. Зазначимо, що особливими геологічними об'єктами є ті, що виникли внаслідок дії геологічних процесів – геологічні пам'ятки природи. Найвідомішими геологічними пам'ятками на території Закарпатської області, які віднесено до геологічних пам'яток України є: Солотвинський соляний шток, Лумшорський водоспад, вулканічний останець в м. Хуст. Надмірна й нераціональна експлуатація соляних шахт призвела до екологічного лиха: просідання ґрунту та підтоплення. Населення прилеглої території відселяють із зони екологічного лиха. Тому нагальною є потреба охорони геологічних ресурсів області й оптимізація їх використання (табл.1).

Одним з таких об'єктів для популяризації карпатського регіону пропонується Мармароський масив, що на Рахівщині (Закарпатська область), який принципово вирізняється від решти територій перш за все історією геологічного розвитку та будовою, формами рельєфу, розповсюдженням корисних копалин, наявністю давніх і сучасних гірничих споруд тощо. Формування масиву розпочалося близько 700 мільйонів років тому. Декілька стадій тектонічної активності планети призвели до горотворення і зумовили сучасний вигляд масиву. Він складений метаморфічними породами – гнейсами протерозою, слюдяними і кварцовими сланцями та мармурами палеозою, мармуровидними вапняками тріасового і юрського періоду, що зумовлюють специфічні форми рельєфу, ґрунтового покриву, флори. Рельєфу притаманні глибокі міжгірні долини, численні скелясті гребені та вершини, урвища та останці. Тут є також сліди кайнозойського зледеніння – льодовикові трого та цирки.

Пізнавальним геомаршрутом є шлях на гору Піп Іван Мармароський – скелястий пірамідальний пік з льодовиковими формами рельєфу – наслідком кайнозойського зледеніння. Ця гора складена кристалічними гнейсами

Геологічні пам'ятки природи Закарпатської області

№ з/п	Назва	Площа	Місцезнаходження	Земле-користувач	Документ про створення
1	"Відслонення гірських порід синього кольору"	3,0	Мукачівський р-н, ДП "Мукачівське ЛГ", л-во ім. Морозова, квартал 8, виділ 6	ДП "Мукачівське ЛГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р., № 253
2	"Обавське відслонення-стрімчак"	1,0	Мукачівський р-н, ДП "Мукачівське ЛГ", л-во ім. Морозова квартал 16, виділ 2	ДП "Мукачівське ЛГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р., №253
3	"Липовецькі скелі"	2,0	Перечинський р-н, ДП "Перечинське ЛГ", Турицьке л-во, квартал 30, виділ 1	ДП "Перечинське ЛГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р., №253
4	"Скеля"	3,0	Перечинський р-н, ДП "Перечинське ЛГ", Перечинське л-во, квартал 14, виділ 6	ДП "Перечинське ЛГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414
5	"Скалка, високий стрімчак, який виник внаслідок тектонічного злому"	3,0	Перечинський р-н, над с. Новоселиця, ДП "Перечинське ЛГ". Дубриницьке л-во, квартал 25, виділ 6, 10	ДП "Перечинське ЛГ"	Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253
6	"Кам'яні останці з різними формами вивітрювання "Сокалець"	4,0	Перечинський р-н, Ужгородське військово лісництво, урочище "Сокалець", квартал 26, виділ 15	Ужгородське військово лісництво	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253
7	"Скелі Трастинець" ("Скелі Тростянець")	1,5	Рахівський р-н, ДП "Рахівське ЛДГ", Квасівське л-во, квартал 2, виділ 31	ДП "Рахівське ЛДГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253
8	"Свидовецькі скелі"	5,0	Рахівський р-н, ДП "Ясінянське ЛМГ", Свидовецьке л-во, квартал 9, виділ 1	ДП "Ясінянське ЛМГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253,
9	"Стовп з вулканічного туфу 10 м"	3,0	Ужгородський р-н, ДП "Ужгородське ЛГ", Кам'яницьке л-во, урочище "Замкова гора" квартал 30, виділ 3	ДП "Ужгородське ЛГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253
10	"Червона скеля - стрімчак над рікою Ріка"	2,0	Хустський р-н	Хустське ВУКГ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253
11	"ПЕЧЕРА КНЯГИНЯ"	1,5	Великобerezнянський р-н, Філія Великобerezнянський держспецлісгосп, квартал 4, виділ 5	Філія Великобerezнянський держспецлісгосп	Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253 (Увійшла до складу НПП "Ужанський" ПРМ УРСР від 27.09.1999 р. № 1230/99)
12	"Печера Синаторій на вершині гори Синаторій"	1,0	Перечинський р-н, Ужгородське військово л-во, квартал 26, виділ 14	Ужгородське військово лісництво	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253
13	"Печера Ур, пастелькові луки"	0,5	Перечинський р-н, Ужгородське військово лісництво, квартал 9, виділ 12	Ужгородське військово лісництво	Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253
14	"Залізорудна штольня XIV ст."	5,0	Ужгородський р-н, ДП "Ужгородське ЛГ", Ужгородське л-во, квартал 34, виділ 7	ДП "Ужгородське ЛГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р. № 253
15	"Печера Чертеж"	3,0	Тячівський р-н, с. Кричово, урочище "Чертеж"	Кричівська сільська рада	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
16	"Сталактитова печера" ("Печера Термокса мала")	3,0	Тячівський р-н, Філія Тячівдержспецлісгосп, Тероблянське л-во, урочище "Термокса", квартал 10, виділ 8, г. Термокса мала	Філія Тячівдержспецлісгосп	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414
17	"СТАЛАКТИТОВА ПЕЧЕРИ ЧУР"	5,0	Тячівський р-н	КБЗ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (Передано до КБЗ ПРМ

					УРСР від 12.11.1968 р. № 568)
18	"Сталактитова печера" ("Печера Дружба")	5,0	Тячівський р-н	КБЗ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 12.11.1968 р. № 568)
19	"Печера Жемчужна"	5,0	Тячівський р-н	КБЗ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 12.11.1968 р. № 568)
20	"Сталактитова печера Під гребенем"	5,0	Тячівський р-н	КБЗ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 12.11.1968 р. № 568)
21	"Сталактитова печера Молочний камінь"	5,0	Тячівський р-н	КБЗ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 12.11.1968 р. № 568)
22	"Стрімчак-скеля Дірявий камінь"	5,0	Тячівський р-н	КБЗ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 12.11.1968 р. № 568)
23	"Стрімчак-скеля Кам'яні ворота"	4,0	Тячівський р-н	КБЗ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 12.11.1968 р. № 568)
24	"Сталактитова печера" ("Печера "Вів")	5,0	Тячівський р-н	КБЗ	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 12.11.1968 р. № 568)
25	"Радянська печера"	1,0	Ужгородський район	Ужгородське військово лісництво	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414
26	"Каолінова шахта "Кукля"	5,0	Берегівський р-н ДП "Берегівське ЛГ", Боржавське л-во, квартал 40. виділ 10, 14, 24	ДП "Берегівське ЛГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р., №253
27	"Ворочівські скелі"	5,0	Ужгородський р-н, с. Кам'яниця, ДП "Ужгородське ЛГ", Кам'яницке л-во, квартал 29, виділ 1, 5, 6	ДП "Ужгородське ЛГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.02.1984 р., №253
28	"Анталовецькі скелі"	1,0	Ужгородський р-н Ужгородське військово лісництво, квартал 44, виділ 1	Ужгородське військово лісництво	Ріш. ОВК від 18.11.1969 р. № 414 (знаходиться на території лісового заказника загальнодержавного значення "Анталівська поляна")
29	"Скелі з ієрогліфами, східні схили р. Бужора"	0,7	Рахівський р-н, ДП "Великобичківське ЛМГ", с. Середнє Водяне, Лузанське лісництво, кв. 37, виділ 3	ДП "Великобичківське ЛМГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
30	"Оголені скелі на березі р. Квасної"	4,0	Рахівський р-н ДП "Рахівське ЛДГ", Устріцьке л-во, квартал 7, 11	КБЗ	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 30.05.1990 р. № 119)
31	"Вершина гори Великий Камінь"	5,0	Тячівський р-н, с. Широкий Луг	КБЗ	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 30.05.1990 р. № 119)
32	"Оголені скелі на березі р. Тереля"	5,0	Хустський р-н, с. Драгово	Драгівська сільська рада	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
33	"Скеля-стрімчак над с. Костилівка" ("Скелі закоханих")	1,0	Рахівський р-н, с. Костилівка	Костилівська сільська рада	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
34	"Виходи кам'яної солі на поверхню"	3,0	Тячівський р-н, смт. Солотвино	Солотвинська селищна рада	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253

35	"Оголені скелі на вершині гори Великий Каменець"	5,0	Тячівський р-н, с. Новоселиця, урочище "Камінці"	Новоселицька сільська рада	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
36	"Відслонення альбдатської товщі крейди"	5,0	Тячівський р-н, с. Новоселиця, вул. Заріка, урочище "Солоний"	Новоселицька сільська рада	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
37	"Скеля-стрімчак над Білим Потокком"	2,0	Рахівський р-н ДП "Великобичківське ЛМГ", Діловецьке л-во, квартал 15, виділ 16	ДП "Великобичківське ЛМГ"	Ріш. ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253 (Передано до складу КБЗ ПРМ УРСР від 30.05.1990 р. № 119 без вилучення)
38	"Скелі"	51,0	Хустський р-н, ДП „Хустське ЛДГ”, Велятинське л-во, урочище "Поточок" квартал 6, виділ 2, 3, 4, 6, 7, квартал 7, виділ 3	ДП „ХУСТСЬКЕ ЛДГ”	Ріш. облради від 12.01.2006 р. № 694
Разом:		174,2			

протерозойського віку, часто з прямовисними урвищами. По даному маршруту, на прикладах природних і штучних відслонень різновікових метаморфічних порід, можна ознайомитися з геологічною історією Карпат, геоморфологічними особливостями району і просто величчю Природи. Геотуристичною окрасою району є стрімчаки: мармурові скелі в долині потоку Білого (поблизу Ділового), скелі строкатоколірних пермсько-тріасових теригенно-карбонатних, юрських вулканічних порід в долині Тиси, що нижче Рахова, гранітоїдні скелі Закоханих в околицях Костилювки, скелі Межипотоки тощо.

Безпосередній зв'язок з формуванням Мармароського масиву має доволі унікальне явище для Карпатської споруди – Тростянецький вулканогенний комплекс, який без сумніву зацікавить з наукового і пізнавального поглядів. Вздовж долини потоку Тростянець (біля с. Кваси, Рахівщина) виходять на поверхню мальовничі скелі, складені базальтоїдними породами. Тут виокремлено до десяти лавових потоків, в яких зустрічаються цікаві мінералогічні знахідки гідротермальних мінералів – друз, прожилків і мигдалин, складених кальцитом, цеолітами, баритом, кварцом тощо. Згідно сучасних тектонічних концепцій такі явища розглядаються як релікти океанічної кори – субстрату для нагромадження потужних теригенних товщ майбутнього флішу, що дозволяє на прикладі Тростянецького вулканогенного комплексу ознайомитися з історією становлення Карпатської споруди. Безсумнівний інтерес у туристів викличе геомаршрут "Стежками золотошукачів", під час якого можна не тільки відвідати штольню родовища золота Сауляк, ознайомитися з геологічною будовою та історією золотодобувної справи

регіону, але й отримати реальну можливість власноруч намити декілька золотинок, чи відшукати видиме золото в породі. Маршрут пролягає мальовничими місцевостями околиць села Ділове вздовж річки Тиси та її притоків [1].

Існування таких геологічних об'єктів як гори, соляні печери, родовища корисних копалин, давні знахідки первісної органіки приваблюють туристів і є приданими для організації туристично-рекреаційної діяльності зокрема, спелеотуризму та геотуризму (піші, велосипедні, водні маршрути). Питанням вивчення та популяризації геологічних об'єктів Закарпатської області для потреб пізнавального і краснавчого туризму присвячена низка наукових і науково-популярних публікацій, а також спеціальні науково-популярні видання (путівники). У наукових публікаціях розглядають рекреаційний потенціал печерних і скельних утворень [6,10], а також дидактичні можливості низки унікальних форм – вулканічних, льодовикових [2]. Водночас для області є низка наукових і практичних проблем щодо оцінки та використання геологічних об'єктів в геотуризмі. Зокрема, необхідна розробка переліку (каталогу) геотуристичних об'єктів, проведення оцінки і типізації як геотуристичних атракцій, обґрунтування та інформаційно-інфраструктурне забезпечення геотрас з використанням геоморфологічної спадщини. Досить актуальне виділення потенційних територій, багатих на унікальні геолого-геоморфологічні утворення, щодо можливості їхньої номінації в категорію європейських геопарків. Території, що претендують на включення їх у міжнародну мережу геопарків, повинні відповідати таким критеріям [8,9]:

- території охоплюють визначену кількість

надзвичайно важливих об'єктів геологічної (геолого-геоморфологічної) спадщини, що мають наукову та освітню цінність, унікальність та рекреаційну привабливість;

- на цих територіях розвивається геотуризм, який сприяє формуванню уявлення і знань пересічних людей про геоспадщину;

- тут демонструють методи охорони (збереження) об'єктів неживої природи;

- значну увагу приділяють співпраці з місцевими жителями, що сприяє освітньому і соціально-економічному розвитку громади.

Для комплексного аналізу геомісцевостей-кандидатів на створення геопарку використано такі науково-дидактичні вимоги, рекомендовані Програмою ЮНЕСКО щодо геопарків: характер об'єктів геоспадщини, сучасний стан охорони, наукове забезпечення гео- та історико-культурної спадщини, освітнє забезпечення, доступність об'єктів і наявність планів перспективного розвитку території. На підставі експертних оцінок до списку кандидатів щодо створення геопарків запропоновано визначні геолого-геоморфологічних місцевостей, що мають природоохоронну та історико-культурну цінність [10] і певний рекреаційний потенціал. Серед них – урочище Старуня з видатними знахідками викопної фауни та грязьовими вулканами; зона Пеннінських вапняків у межах Угольського масиву КБЗ з унікальними тектонічними стрімчаками та різноманітним печерно-скельним комплексом; гірські виробки Мужієвського рудника з можливою демонстрацією багатівкового розвитку гірничої справи; Чорногірський масив з доброю експонованістю альпійських та тектонічних форм рельєфу, місце падіння Княгиницького метеорита, уламки якого є в музеях 150 міст світу; останцеві вулканічні форми Закарпаття з багатою мінералого-петрографічною та геоморфологічною спадщиною; українська частина

Мармароського масиву з численними відслоненнями палеозойських гірських порід та різноманітним тектонічним форм. Для пропаганди геолого-геоморфологічної спадщини цієї місцевості та підготовки для створення на її базі геопарку важливим є:

1) формування спеціалізованих дидактичних стежок до головних скельних комплексів;

2) уведення об'єктів геоспадщини до складу наявних тематичних (краєзнавчих) стежок;

3) створення нових туристичних продуктів на засадах використання цінних об'єктів неживої природи – відпочинкових, кваліфікованих, пізнавальних, культурологічних;

4) забезпечення інформаційними та освітніми виданнями для популяризації культурної і природничої спадщини цієї унікальної території.

Висновки. Однією з важливих проблем сучасного періоду розвитку рекреації і туризму є питання охорони й збереження геологічних пам'яток від надмірного антропогенного та техногенного навантаження, оскільки вони належать до невідновних пам'яток природи. Перспективним напрямом може стати залучення останніх до зон зі знизеним навантаженням: екологічних стежин (за О. Дмитруком) та організації екотуризму, покращення фінансування для проведення робіт зі збереження унікальних геологічних об'єктів. Окрім того, варто провести реєстр регіональних геологічних пам'яток та організувати постійний моніторинг їх функціонування. Найраціональніше використання геологічних об'єктів для потреб туризму можливе лише за умов широкого інформування щодо цих та інших об'єктів, розташованих в межах території а також наявності необхідної туристичної інфраструктури, транспортного та інформаційно-маркетингового (інформаційні щити, рекламні проспекти, туристичні карти) забезпечення тощо.

Література:

1. Бондар Р. Мармароський масив – як об'єкт геотуризму / Р. Бондар, Т. Гайдук, М. Яремович, О. Шевчук, В. Столпник, Р. Мартинів // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Геологічні пам'ятки – яскраві свідчення еволюції Землі». – К.: Логос, 2011. – С. 17-20.
2. Габчак Н.Ф. Історія еколого-геоморфологічних досліджень річкових систем Закарпатської області / Н.Ф. Габчак // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. – 2004. – Вип. 2 (10). – С. 72-75.
3. Геренчук К.І. Природа Закарпатської області / К.І. Геренчук. – Львів: Вища школа, 1987. – 156 с.
4. Зінько Ю.В. Регіональний природоохоронно-геоморфологічний аналіз території Західної України / Ю.В.Зінько // Вісн. ЛНУ. Сер. геогр. – 2005. – Вип. 32. – С. 358-366.
5. Зінько Ю.В. Проблематика створення геопарків в Українських Карпатах / Ю.В.Зінько, Р.М.Гнатюк, С.Ф.Благодір // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – С. 274-281.
6. Копач М.В. Методичні підходи до оцінки рекреаційних територій / М.В. Копач // Тези доповідей республіканського семінару. – Івано-Франківськ – Львів, 1992. – С. 88-89.
7. Кричевська Д.А. Об'єкти неживої природи Ужанського національного природного парку / Д.А. Кричевська // Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат та прилеглих територій. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана

- Франка, 2004. – С. 187-195.
8. *Петлін В.М.* Конструктивне ландшафтознавство / *В.М. Петлін*. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 357 с.
  9. *Поп С.С.* Природні ресурси Закарпаття / *С.С. Поп*. – Ужгород: ТОВ Спектраль, 2002. – 296 с.
  10. *Alexandrowicz Z.* Geopark – nature protection category aiding the promotion of geotourism (Polishperspective) // *GeoTurystyka*. – 2006. – № 2 (5). – S. 3–12.
  11. *Słomka T., Kicińska-Świederska A., Doctor M.* Katalog obiektów geoturystycznych w Polsce. – Krakow, 2006. – 206 s.

Резюме:

А.В.Симочко. ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕОЛОГИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ С ПОЗИЦИЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННЫХ ЦЕЛЯХ.

В статье охарактеризованы геологические объекты Закарпатской области с целью использования их в туристско-рекреационных целях. Предложены пути популяризации геологических объектов области для потребностей познавательного и краеведческого туризма, создание геотуристических аттракций для перспективного развития туристско-рекреационной деятельности.

Одной из основных проблем современного периода развития рекреации и туризма является вопрос охраны и сохранения геологических памятников от чрезмерного антропогенного и техногенного нагрузки, поскольку они относятся к невозобновляемым памяткам природы. Перспективным направлением может стать привлечение последних к зонам с пониженным нагрузкой: экологических тропинок (по А. Дмитруком) и организации экотуризма и улучшения финансирования для проведения работ по сохранению уникальных геологических объектов. Кроме того, предложено провести реестр региональных геологических памятников и организовать постоянный мониторинг их функционирования. Рациональное использование геологических объектов для нужд туризма возможно только при условии широкого информирования о этих и других объектов, расположенных в пределах территории а также наличия необходимой туристической инфраструктуры, транспортного и информационно-маркетингового (информационные щиты, рекламные проспекты, туристические карты) обеспечение и тому подобное.

Ключевые слова: геологические объекты, геологическая структура, геолого-морфологические образования, геотуризм, геопарки, геомесность

Summary:

A.V. Symochko. CHARACTERIZATION OF GEOLOGICAL OBJECTS TRANSCARPATHIAN REGION WITH POSITIONS USED IN TOURISM AND RECREATIONAL PURPOSES.

In article cover geological objects Transcarpathian region with the purpose of using them in the tourist and recreational purposes Ways of promoting geological area for educational purposes and regional tourism, create geotourism attractions for the future development of tourism and recreational activities.

The main problem of the modern period of geological processes is the protection and preservation of geological sites from excessive anthropogenic and technogenic load. A promising direction could be the latest attraction to areas with low load: ecological trails (with A. Dmitruk) and of ecotourism and improve funding for work to preserve unique geological sites. In addition, it is worth to register regional geological monuments and organize continuous monitoring of their operation. Most rational use of geological sites for the purpose of tourism is possible only if a broad awareness about these and other facilities located within the area and the availability of necessary tourism infrastructure, transport, information and marketing (information boards, brochures, tourist maps) of and so on.

Key words: geological objects, geological structure, geological and morphological formations geoturizm, geoparks, geological terrain.

Рецензент: проф. Брич В.Я.

Надійшла 02.04.2013р.